

MOOS-BJERRE

**SLUTEVALUERING AF
FRIKOMMUNEFORSØGET**

DET FORPLIGTENDE SAMARBEJDE

DECEMBER 2020



GULDBORGSUND

Indhold

1. Konklusioner	3
2. Cases på unge i Det Forpligtende Samarbejde.....	5
3. Baggrund, forandringsteori og datagrundlag	8
4. Implementering af forsøget.....	13
5. Virkninger af forsøget	18

1. Konklusioner

Forsøgets implementering:

- Der er overordnet indikationer på, at forsøget i høj grad er implementeret som tiltænkt, således, at arbejdsmarkedskonsulenterne tilrettelægger individuelle forløb for den unge, hvor et behandlingstilbud træder i stedet for det ordinære beskæftigelsestilbud.
- En stor del af de unge, som bliver tilbudt at være med i Det Forpligtende Samarbejde, har udfordringer med psykisk helbred eller sociale kompetencer. Langt de fleste har et forløb på 6 måneder.
- Både arbejdsmarkedskonsulenterne og de eksterne samarbejdspartnere oplever samarbejdet som meget positivt og meningsfuldt. Samtidig oplever de unge at have gode og tillidsfulde relationer til deres arbejdsmarkedskonsulenter.
- Især de eksterne samarbejdspartnere oplever, at deres kontrolfunktion som opfølgning på om de unge passer deres behandling fungerer dårligt. Dette er en rolle som de ikke traditionelt har haft og de oplever, at det kan være vanskeligt at opretholde et tillidsfuldt forhold til borgeren, samtidig med at de har denne funktion.
- Arbejdsmarkedskonsulenterne efterlyser muligheden for endnu videre rammer for forsøget f.eks. i form af længere forløb end 6 måneder. Dette skyldes, at de eksterne samarbejdspartnere oplever, at 6 måneder i nogle tilfælde ikke er nok tid.

Forsøgets virkning:

- Både eksterne aktører, arbejdsmarkedskonsulenter og unge oplever, at indsatsen for nogle unge har succes med at bringe dem nærmere det ordinære beskæftigelsestilbud og/eller uddannelse.
- Eksterne aktører og arbejdsmarkedskonsulenter oplever dog også, at der er en gruppe af unge, som har større vanskeligheder, end de kan bære på 6 måneder.
- Derudover oplever arbejdsmarkedskonsulenterne også, at der er unge, som ikke nødvendigvis kommer direkte nærmere beskæftigelse, men alligevel får bedre trivsel eller undgår forværring. Både arbejdsmarkedskonsulenter og eksterne aktører mener, at forsøget også har sin berettigelse for denne gruppe.
- De interviewede unge har alle positive oplevelser med indsatsen og tilkendegiver bl.a., at de har fået ro til at arbejde med sig selv eller fået mulighed for at bryde en ond cirkel med mange praktikforløb oveni psykiatrisk behandling.

2. Cases på unge i Det Forpligtende Samarbejde

Slutevalueringen bygger blandt andet på interviews med tre unge, som har været en del af Det Forpligtende Samarbejde. På de følgende sider følger et portræt af hver af de unge, som fortæller deres historie. Navne, alder og enkelte øvrige deltager er udeladt eller ændret af hensyn til de unges anonymitet. Deres forløb og historie er dog, som de har fortalt den. Lignende portrætter af unge fremgik af midtvejsevalueringen.

Frederik fik ro til sine psykiske og fysiske problemer



Frederik er i sin hverdag tynget af psykiske problemer i form af depression og angst. I tillæg hertil døjjer han med store rygproblemer og har derfor flere ugentlige besøg på hospitalet, samt svært ved at gå særligt langt. De mange sygehus- og lægebesøg med hans ryg tærer på hans mentale overskud oveni en i forvejen sårbar psykisk tilstand.

Frederik er 24 år gammel og har været en del af den kommunale aktiveringsindsats i en del år. Som et led heri besluttede Frederik sammen med sin sagsbehandler at påbegynde et praktikforløb i et supermarked sidste år. Det var dog ikke en succes, og af både psykiske og fysiske årsager måtte Frederik afbryde praktikken. Herefter meldte sig et stort spørgsmål om Frederiks fremtidige forløb.

Det var i kølvandet herpå, at *det forpligtende samarbejde* kom ind i billedet. Selvom Frederik faktisk ikke selv var klar over, at han blev en del af en forsøgsordning, var han glad for at få lov til at tage tingene i et roligt tempo. Ordningen betød blandt andet, at han kom på et mindfulness-hold og i det hele taget fik mere tid til at arbejde med sine problemer.

Frederik er ikke i tvivl om, at han ville anbefale andre unge et lignende forløb. *"Det er virkelig rart at få en pause. Jeg synes, at det giver god mening, at folk kan få noget tid til at starte op til psykolog, psykiater eller hvad de skal bruge"*.

Selvom Frederik forsat kæmper med sine psykiske og fysiske problemer, er han glad for at have været en del af forløbet. Der er et stykke vej til, at Frederik finder sin rette hylde, men han håber på, at den rygoperation, som han venter på, kan være startskuddet hertil. Når det fysiske er på plads, vil han gerne begynde på en uddannelse og på den måde komme videre med sit liv. Han er meget glad for at spille computer, og drømmer om en dag at arbejde i IT-branchen. Han føler, forløbet har gjort mig mere klar til at starte på en IT-uddannelse.

Sofie fik overskud til at få det bedre efter traume



Sofie kommer oprindeligt fra Århus, men flyttede ind hos en plejefamilie i Nykøbing, da hun var 9 år. Hun har gennem mange år kæmpet med angst, og da hun for nogle få år siden havde en traumatisk oplevelse ved et røveri blev den psykiske belastning altoverskyggende i Sofies hverdag, og hun blev sygemeldt.

Inden Sofie blev en del af *det forpligtende samarbejde*, havde hun et anstrengt forhold til hele sagsbehandlingssystemet, hvor hun følte at hun blev mødt med mistillid. Sofie fortæller, at det var en ond cirkel med at blive skubbet ud i en praktik, som hun ikke kunne overskue, og derfor ikke mødte op til, hvilket resulterede i hun blev trukket i understøttelse. Som hun selv beskriver: *"Det, at der er nogen, der står og prikker en på skulderen og siger "hey, du skal også have et job", det hjælper ikke"*.

Det var Sofies sagsbehandler på jobcentret, der introducerede hende til *det forpligtende samarbejde*. Det indebar blandt andet at Sofie skulle begynde i gruppeterapi og andre tilbud, mens hendes aktivering blev sat på pause. For Sofie var ordningen en måde at få brudt den onde cirkel på, og ifølge hende selv kom det til at gøre en stor forskel for hendes psykiske trivsel og motivation. Sofie fortæller, at det gav hende en nødvendig ro til at få det bedre, som hun ellers ikke havde haft overskud til, oveni at hun skulle bekymre sig om at finde et job, betale husleje og have råd til mad. At være med i *det forpligtende samarbejde* har betydet, at Sofie i dag har motivation og lyst til at få et "rigtigt" job.

Sofie beskriver ordningen som en tiltrængt pause og håber, at andre i lignende situationer kan få samme mulighed, som hun fik: *"Mange mennesker kører i spiral og kunne bruge sådan et pusterum"*. Hun tror endda, at det kan være med til at øge sandsynligheden for, at mange har lyst til at komme ud på arbejdsmarkedet, ligesom det har gjort det for hende.

I dag har Sofie det bedre og glæder sig til at stå på egne ben og få et fast arbejde på fuld tid. Hun er stadig sygemeldt, men er begyndt at lede efter job. I første omgang kunne Sofie godt tænke sig at arbejde i en café eller butik, hvor hun kan møde mennesker, og samtidigt være i et roligt miljø, som vil være godt for hendes angst. Sofie har to jobsamtaler i næste uge, som hun ser frem til. På længere sigt drømmer Sofie om at blive designer.

Anders fik rum til at bygge sig selv op efter indlæggelse



Anders blev fjernet fra sit hjem, da han var 7 år gammel. Han har derefter boet på forskellige opholdssteder stort set hele sit liv. Hans mor og far er begge stofmisbrugere, og kontakten med forældrene har, siden han blev fjernet, begrænset sig til hans far. Da faren døde for et par år siden, udløste det i samspil med en række andre forhold et mentalt sammenbrud hos Anders, der efterfølgende blev indlagt på psykiatrisk afdeling.

Da Anders blev udskrevet, blev han i første omgang en del af ordningen "liv, hjerne og bolig", men tempoet med at komme tilbage til hverdagen gik dog for hurtigt hans situation taget i betragtning. Hans sagsbehandler i kommunen foreslog derfor, at Anders i stedet kunne blive en del af *det forpligtende samarbejde*.

Anders har haft stor personlig gavn af at være en del af forsøget, der ifølge ham selv har givet ham *"tid til at kunne bygge sig selv op"*. Han har tidligere dårlige erfaringer med aktiveringsindsatser, imens han har haft det psykisk svært, og tror, at det kan have udskudt den tid, det har taget ham at få det godt igen.

Ovenpå forsøget har Anders til gengæld fået det meget bedre. Han tager mindre medicin end tidligere og tale om, hvorvidt han skulle blive førtidspensionist, synes ikke længere at være relevant. Han arbejder i dag på en dyrefoderfabrik, som han efter forsøgets afslutning er blevet sat i kontakt med. Han fremhæver, at det har været motiverende selv at være med til at vælge jobbet og ikke bare at blive kastet ud i endnu et aktiveringsjob: *"Det er så fedt, at det er noget, jeg selv har gået ud og fået"*.

Anders har store håb og drømme for fremtiden. Hans store drøm er en dag at blive pædagog og arbejde med problembørn, da han gerne vil hjælpe børn i samme situation som ham selv. Drømmescenariet indebærer også at stifte den familie, som han aldrig rigtig selv har haft. I første omgang sparer han op til at flytte til Storkøbenhavn og finde et job der – gerne et ufaglært job, som han kan videreuddanne sig igennem.

3. Baggrund, forandringsteori og datagrundlag

Forsøget "Det Forpligtende Samarbejde" er en del af en række frikommuneforsøg i Guldborgsund Kommune, hvor kommunen til og med 2021 er fritaget fra en række gældende love og regler. Alle forsøgene gennemføres under temaet "*Børn som vores vigtigste ressource*" og retter sig mod kommunale indsats, der har med børn og unge at gøre.

Om Det Forpligtende Samarbejde

Det Forpligtende Samarbejde er målrettet unge i alderen 18-29 år, som har problemer med at opretholde et job eller gennemføre en uddannelse, f.eks. pga. psykisk sygdom, fysisk lidelse, hjemløshed eller misbrugsproblemer. Eksisterende national lovgivning betyder, at jobcentret kun kan tilbyde en uddannelses- eller arbejdsmarkedsrettet indsats, og ikke en indsats som hjælper målgruppen med disse grundlæggende udfordringer. Samtidig har disse udfordringer stor betydning for, om målgruppen er i stand til at fastholde uddannelse og beskæftigelse på længere sigt.

Frikommuneforsøget giver målgruppen mulighed for at arbejde med sådanne grundlæggende udfordringer ved at tilbyde målgruppen en mulighed for at fokusere på deres personlige barrierer og udskyde det beskæftigelsesrettede tilbud. Forventningen af forsøget er, at målgruppens reelle muligheder for at gennemføre en uddannelse eller få et job på længere sigt vil øges. De indsats, som i forsøget kan udskyde det beskæftigelsesrettede tilbud, er indsats, som kan være med til at stabilisere borgernes psykiske og fysiske sundhed og trivsel. Herunder også misbrugsbehandling og behandling på sygehus og i psykiatrien.

Slutevaluering af Det Forpligtende Samarbejde

Forsøget blevet igangsat 1. juli 2018, og dette notat gengiver resultaterne af en slutevaluering, der er gennemført i november 2020 – næsten to år efter forsøgets igangsættelse. I juni 2019 blev der gennemført en midtvejsevaluering af forsøget med udgangspunkt i kvalitative interviews med unge i Det Forpligtende Samarbejde og en leder fra beskæftigelsesindsatsens afdeling for Unge og Uddannelse i Guldborgsund Kommune.

Evalueringen af Det Forpligtende Samarbejde har to dimensioner:

- **En implementeringsevaluering** med fokus på i hvilket omfang man har implementeret de tiltænkte aktiviteter og procesredskaber, samt hvilke organisatoriske og styringsmæssige faktorer, der i øvrigt henholdsvis fremmer og hæmmer resultaterne og den ønskede effekt.
- **En virkningsevaluering** med fokus på om og hvordan kommunen når eller nærmer sig målene om, at flere unge skal gennemføre en uddannelse og at flere unge opnår en højere grad af tilknytning til arbejdsmarkedet.

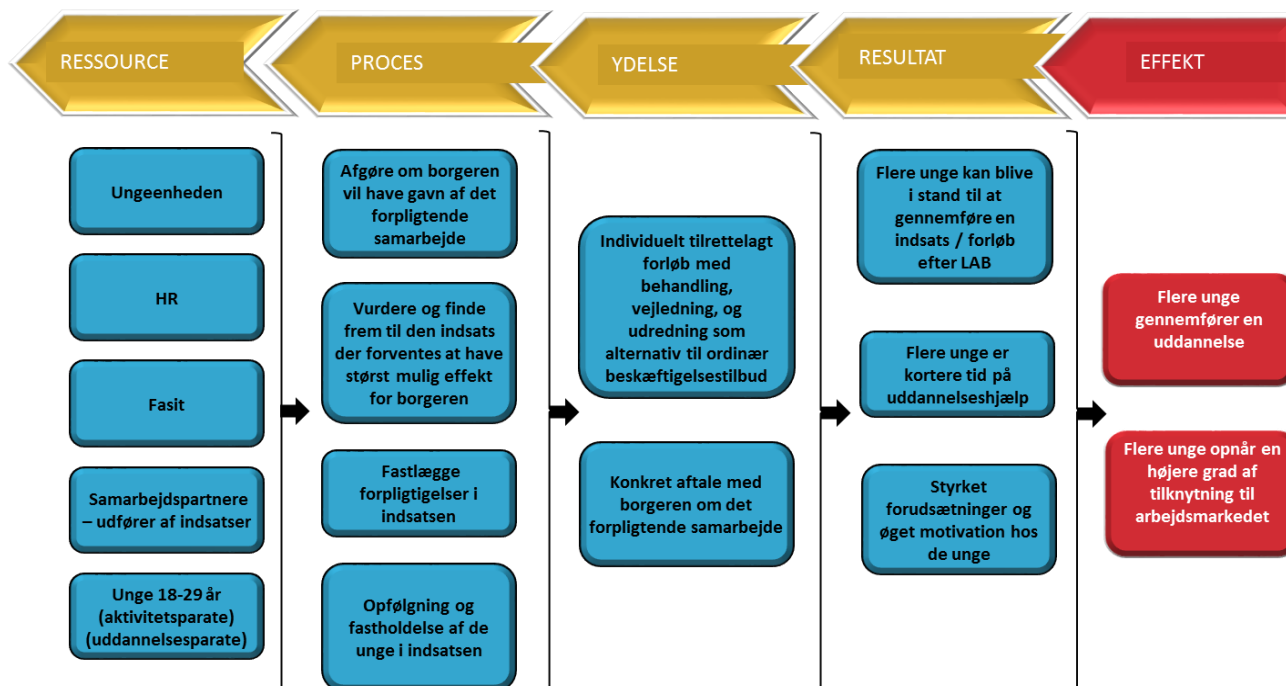
I forlængelse af dette er der opstillet følgende evalueringsspørgsmål til *implementeringen*:

1. Tilrettelægger arbejdsmarkedskonsulenterne samtale-forløbene, så de er tilpasset den unges indsats og behov?
2. Vurderer, tilrettelægger og aftaler arbejdsmarkedskonsulenterne de individuelt tilrettelagte forløb med de unge, hvor en behandling eller anden indsats så udskyder det ordinære beskæftigelsestilbud?
3. Samarbejder de eksterne aktører og arbejdsmarkedskonsulenterne om at følge op, fastholde og motivere de unge i den indsats, der er fastlagt som en del af Det Forpligtende Samarbejde?

Og der er opstillet følgende evalueringsområder for forsøgets *virksomheder*:

1. Flere unge bliver i stand til at gennemføre et ordinært forløb ifølge Lov om Aktiv Beskæftigelse (LAB)
2. Flere unge vil være kortere tid på uddannelseshjælp
3. De unge opnår bedre forudsætninger for at kunne påbegynde og gennemføre en uddannelse eller fastholde beskæftigelse
4. De unge oplever en øget motivation ved at indgå i et forpligtende samarbejde?

Evalueringsnotatet indeholder også nedenstående forandringsteori, der beskriver sammenhængen mellem forsøgets ressourcer, processer, ydelser, resultater og effekter. Slutevalueringen tager afsæt i forandringsteorien og belyser, om forsøgets aktiviteter er implementeret som forventet og om de har haft de forventede virkninger.



Kilde: Evalueringsnotat – Frikommuneforsøg: Det Forpligtende Samarbejde. Februar 2019.

Oversigt over de unge i Det Forpligtende Samarbejde

I alt 123 unge har været en del af Det Forpligtende Samarbejde i perioden fra 11. september 2018 til 1. november 2020. Nedenfor er gengivet en oversigt over de unge i Det Forpligtende Samarbejdes problematikker.

Type problematik	Antal gange problematikker er angivet som udslagsgivende
Psykisk lidelse / diagnose	96
Misbrug	30
Hverdagsmestring	36
Hjemløshed	8
Kriminalforsorgen	2

Derudover er der også flere gange nævnt fysisk helbred som en udfordring i forbindelse med nogle af de andre typer problematikker, f.eks. kroniske smerter og hjerneskade og større påkrævede operationer.

Datagrundlag og metode

Slutevalueringen bygger på følgende datakilder:

- Tre interviews med unge, som har indgået i Det Forpligtende Samarbejde
- Et fokusgruppeinterview med tre arbejdsmarkedskonsulenter, som har indgået i Det Forpligtende Samarbejde
- Et fokusgruppeinterview med fire samarbejdspartnere, som har indgået i Det Forpligtende Samarbejde

Evalueringen er dermed baseret på et datagrundlag, der både belyser arbejdsmarkedskonsulenternes perspektiver og eksterne samarbejdspartners perspektiver på implementeringen og forsøgets virkning indtil nu samt ikke mindst målgruppens perspektiver. Disse interviews kan dermed give indsigt i forsøgets måde at virke på. Slutevalueringen bygger videre på midtvejsevalueringen gennemført i juni 2019. Her indgik følgende datakilder: 3 interviews med unge i Det Forpligtende Samarbejde samt 1 interview med en leder fra beskæftigelsesindsatsen i afdelingen for Unge og Uddannelse.

Det er dog vigtigt at bemærke, at især interviewene med de unge ikke kan betragtes som et repræsentativt grundlag for forsøgets effekt. For interviewene med de tre unge må der tages højde for, at forsøgets målgruppe overordnet er en meget udfordret gruppe, som ikke nødvendigvis ønsker eller magter at stille op til interviews om dem selv og deres situation. Dermed er de tre unge, som blev interviewet, muligvis et udsnit af den mere positive del af målgruppen, og dét, at de alle tre er yderst positive overfor forsøgsordningen, kan langt fra tolkes som udtryk for en tilfredshedsrate på 100%. Omvendt er interviewene med arbejdsmarkedskonsulenter og samarbejdspartnere i højere grad repræsentative ved, at flere af dem, har erfaring med flere forskellige unge i Det Forpligtende Samarbejde. På den måde har de kunnet udtrykke sig om forsøget ud fra et større og mere repræsentativt grundlag. Interviewene med de unge har derimod givet en unik indsigt i, hvordan forsøget har og kan påvirke lignende unges liv ved at bidrage til at nedbryde de barrierer, som vanskeliggør, at de kan komme i uddannelse eller i arbejde. På baggrund heraf er netop denne undersøgelsesmetode et oplagt valg til en evaluering som denne. Da evalueringens sigte ikke er at undersøge den kvantitative udbredelse af noget, men nærmere, ved en eksplorativ tilgang, at belyse *hvorfor og for hvem* forsøget er blevet implementeret og virker, kan den kvalitative metode netop afdække komplekse mønstre og praksisser, og hermed tilvejebringe en mere dybdegående, nuanceret og praksisnær viden. Således muliggør de slutninger, der kan drages af analyser af kvalitative interviews foreløbige virkelighedsnære indsigter og beskrivelser af forsøget. Da feltet er forholdsvis afgrænset, og ikke omfatter store andele af den danske befolkning, kan der argumenteres for at datamaterialet er tilnærmelsesvis tilstrækkelig 'mættet'.

Evalueringen indeholder desuden pointer fra løbende progressionsmålinger foretaget af de unge og deres arbejdsmarkedskonsulenter i perioden 10. januar 2019 til 17. november 2020¹.

Yderligere er evalueringen baseret på dokumentet udviklet i forbindelse med forsøget: "Evalueringsnotat – Frikommuneforsøg: Det Forpligtende Samarbejde. Januar 2019."

¹ Progressionsmålingerne er baseret på validerede spørgsmål fra forskningsprojektet BIP (Beskæftigelses-Indikator-Projekt) på Aalborg Universitet.



4. Implementering af forsøget

I dette afsnit opsamles evalueringens resultater i forhold til implementeringen af Det Forpligtende Samarbejde. Denne opsamling søger dermed at besvare de tre evalueringsspørgsmål, der er opstillet i evalueringsnotatet for forsøget. Herefter gennemgås de enkelte elementer, der i forsøgets forandringsteori beskriver processen for et forpligtende samarbejde. For hvert element beskrives, hvordan de indtil nu er blevet grebet an samt overvejelserne bag tilgangen.

Evalueringsspørgsmål 1: Tilrettelægger arbejdsmarkedskonsulenterne samtale-forløbene, så de er tilpasset den unges indsats og behov?

Evalueringen finder i forlængelse af midtvejsevalueringen at arbejdsmarkedskonsulenterne tilrettelægger forløbene i Det Forpligtende Samarbejde, så de er tilpasset den unges indsats og behov. Arbejdsmarkedskonsulenterne og de eksterne samarbejdspartnere fortæller alle, at forløbene tilrettelægges i samarbejde med de eksterne samarbejdspartnere i psykiatrien, støttekontaktpersoner eller lign. og den unge selv. Arbejdsmarkedskonsulenterne efterlyser dog mulighed for at have endnu videre rammer end dem, som forløbet giver, til at tilpasse indsatsen. Dette uddybes i afsnittet nedenfor om "Ønsker til forbedring af indsatsen".

Evalueringsspørgsmål 2: Vurderer, tilrettelægger og aftaler arbejdsmarkedskonsulenterne de individuelt tilrettede forløb med de unge, hvor en behandling eller anden indsats så udskyder det ordinære beskæftigelsestilbud?

Evalueringen finder igen i forlængelse af midtvejsevalueringen, at arbejdsmarkedskonsulenterne tilrettelægger forløbene, så de unge i en periode på op til et halvt år – i langt de fleste tilfælde de fulde 6 måneder – fokuserer på behandling eller indsats, og i samme periode står uden for det ordinære beskæftigelsestilbud.

Slutevalueringen finder desuden, at de unge oplever, at arbejdsmarkedskonsulenterne generelt er gode til at tilpasse forløbene efter deres indsats og behov. De unge oplever at have et tæt og trygt samarbejde med arbejdsmarkedskonsulenterne, hvori de i dialog med arbejdsmarkedskonsulenterne kan være med til at tilrettelægge deres individuelle forløb.

"Min sagsbehandler har været den, jeg har haft det største samarbejde med. Hun forstår mig. Jeg har intet ondt at sige om hende. Jeg føler, at hun har været rigtig god til at læse mig. Det betyder, at vores samarbejde har været rigtig godt." – Ung

"Jeg synes, min nye sagsbehandler gør et rigtig godt stykke arbejde. Jeg har ikke haft hende så længe dog. Hun er rigtig rar at tale med." - Ung

De unge lægger således positiv vægt på deres samarbejde med arbejdsmarkedskonsulenterne.

Evalueringsspørgsmål 3: Samarbejder de eksterne aktører og arbejdsmarkedskonsulenterne om at følge op, fastholde og motivere de unge i den indsats, der er fastlagt som en del af Det Forpligtende Samarbejde?

Både arbejdsmarkedskonsulenterne og de eksterne samarbejdspartnere angiver at have fået et godt og tæt samarbejde i gang som følge af forsøget. Begge parter er overordnet tilfredse med forsøgsordningen.

“Der har været en god dialog og tæt samarbejde, så det er svært at komme på noget, der ikke har fungeret godt.” – Samarbejdspartner

*“Jeg håber, at det kan fortsætte som en fast ting til udsatte unge.”
– Samarbejdspartner*

Dette samarbejde foregår både ved fysiske møder, hvor alle relevante parter er til stede f.eks. arbejdsmarkedskonsulenten, den unge, støttekontaktperson, behandler fra psykiatrien eller lign., og ved telefonisk opfølgning mellem arbejdsmarkedskonsulenten og den unge eller den relevante behandler eller støttekontaktperson.

*“Når jeg har etableret det forpligtende samarbejde, har det altid været efter en samtale, hvor borgeren har en støtteperson med. Så har jeg lavet det forpligtende samarbejde og har skrevet, at det var den støtteperson, vi har samarbejdet med. Så har den person lavet arbejdet, og jeg har kommunikeret med vedkommende, så borgeren har fået fred for mig.”
– Arbejdsmarkedskonsulent*

Flere af de eksterne aktører oplever dog at være i et krydspres mellem borger og beskæftigelsesindsatsen ift. opfølgning og fastholdelse, f.eks. hvis den unge ikke lever op til aftalen og møder op til sin behandling. Aktørerne fra f.eks. psykiatrien og misbrugsbehandling peger bl.a. på, at det er vigtigt, at borgeren har tillid til dem og oplever, at de står på deres side, hvilket kan blive kompromitteret, hvis de også er kontrolorgan for jobcentret. Derudover angiver de eksterne samarbejdspartnere, at de ofte godt ved, hvorfor de unge ikke møder op til deres behandling – og at der oftest er en god grund til dette. De interviewede eksterne partnere foreslår derfor, at de, hvis forsøget fortsatte, ikke skulle have denne kontrolfunktion.

Hvornår kan en ung blive en del af Det Forpligtende Samarbejde?

De interviewede arbejdsmarkedskonsulenter oplever, at der har været en løbende læring i at vurdere, om en ung skal tilbydes Det Forpligtende Samarbejde. Således begyndte man meget fælles og styret og brugte bl.a. teammøder til at diskutere alle detaljer af en visitation af en ung til indsatsen igennem. I løbet af forsøgsperioden er man

så kommet frem til en fælles forståelse af, hvornår indsatsen kan være relevant, så det nu kører mere selvstændigt og i højere grad er noget, man som arbejdsmarkedskonsulent kan vurdere, hvorvidt en ung vil have gavn af.

Dermed bekræfter undersøgelsen i store træk midtvejsevalueringen fra 2019's fund af, at implementeringen af forsøget har forløbet forholdsvis problemfrit og båret præg af, at både arbejdsmarkedskonsulenter, eksterne samarbejdspartnere og unge har bakket op om projektet og fundet det meningsfuldt.

En vigtig erfaring, som arbejdsmarkedskonsulenterne giver udtryk for, er, at indsatsen virker for nogle unge, mens der også er en gruppe af unge, som har større udfordringer, end de kan nå at bearbejde på et halvt år. Disse unge har brug for væsentligt længere tid og mere arbejde, før de kan komme i beskæftigelse. Arbejdsmarkedskonsulenterne giver udtryk for, at de nogle gange med det samme kan mærke på de unge, at de har et særligt "drive" eller en kerne, som gør, at de med lidt hjælp, nok skal få styr på deres problemer, mens det også nogle gange er tilfældigt, hvorvidt tingene falder på plads for en ung i løbet af indsatsens 6 måneder.

De progressionsmålinger, som er udfyldt i forbindelse med samtalerne mellem arbejdsmarkedskonsulent og den unge, giver et bredt billede af de unges udfordringer. Det fremgår af disse, at størstedelen af de unge vurderer, at det er i forhold til deres psykiske helbred og kontakt til andre, at deres største udfordringer ligger². Det er således i høj grad psykiske og sociale udfordringer, som de nuværende unge, der er blevet en del af indsatsen, har.

Processen med at vurdere og finde frem til indsats med størst effekt for borgeren

Overordnet er de fleste unge tilknyttet en indsats i forvejen f.eks. i psykiatrien og bruger derfor Det Forpligtende Samarbejde til at arbejde videre med denne.

For unge, som ikke allerede er tilknyttet en indsats i forvejen, oplever arbejdsmarkedskonsulenterne, at det indledende samarbejde med at vurdere og finde frem til indsats med størst effekt hænger sammen med den indledende afgørelse af, om den unge ville have gavn af Det Forpligtende Samarbejde. Arbejdsmarkedskonsulenterne finder her, i samarbejde med relevante samarbejdspartnere og gennem samtaler med den unge, frem til hvilken behandling, som ville have størst effekt for borgeren.

² De unge og arbejdsmarkedskonsulenten har vurderet den unge på skala med fem trin på otte dimensioner. De to dimensioner, som vurderes lavest og dermed mest problematisk på tværs af de unge er "Jeg har et godt psykisk helbred" og " Det er ok for mig at tage kontakt til nogen, jeg ikke kender".

Fastlæggelse af forpligtigelser i forbindelse med indsatsen

Flere af arbejdsmarkedskonsulenterne nævner, at fastlæggelsen af forpligtelser i forbindelse med indsatsen til tider har været svært. Dette gælder især i forhold til rent praktiske udfordringer bl.a. med ventetider i psykiatrien i forbindelse med indsatsen.

“Et halvt år er ikke nok for manges vedkommende, for mange af de unge er hovedsagelig i psykiatrien, og der er lange ventetider, så derfor kan tiden nå at gå, og hvor skal man så placere dem i sidste ende?”
– Arbejdsmarkedskonsulent

Arbejdsmarkedskonsulenterne har, udover det nævnte, ikke angivet nogle væsentlige udfordringer ved fastlæggelsen af forpligtelser i forbindelse med indsatsen i de gennemførte interviews.

Opfølgning og fastholdelse af de unge i indsatsen

Som nævnt ovenfor oplever de interviewede eksterne samarbejdspartnere det som en udfordring at skulle stå for at kontrollere, om de unge overholder deres forpligtelser som følge af indsatsen. Arbejdsmarkedskonsulenterne giver heller ikke udtryk for, at de er sikre på, at de altid hører noget, hvis en ung ikke møder op til f.eks. behandling. Begge parter giver dog udtryk for, at opfølgning på forpligtelser bør spille en væsentlig rolle i indsatsen:

“I nogle tilfælde kan det være rigtig godt og vigtigt med grænser og kontrol, fremfor den her frihed, som forsøget giver.” – Samarbejdspartner

Arbejdsmarkedskonsulenterne giver dog udtryk for, at der i stedet foregår en mere løbende opfølgning, hvor de indhenter statusser fra de eksterne aktører og fra borgerne selv for at sikre, at der er progression i forløbet. De oplever dog også, at fastholdelsen af de unge i indsatsen til tider har givet udfordringer:

“Jeg har en enkelt, hvor der ikke har været en anden indover, men han har gået hos en psykiater, og der har jeg indhentet løbende status fra. Ellers har jeg fulgt op med deres støttepersoner. Har også indkaldt borgerne til samtaler for at følge op, fordi jeg har vurderet, at de godt kan deltage i samtaler på f.eks. jobcenteret, men at udfordringen er at komme ud i beskæftigelse. Så jeg ville gerne se, hvordan det går med dem og om vi kan tale sammen.” – Arbejdsmarkedskonsulent

“Jeg har heller ikke sanktioneret nogen, men jeg har stoppet det. Jeg er gået lidt hårdt mod hårdt (...) De er jo ærlige om det, hvis man spørger dem om, hvordan det går. Der er jo en grund til, at de ikke formår at samarbejde, og så nytter det ikke noget at slå dem i hovedet, så prøver jeg at

*inddrage støttekontaktpersonen, for de er tættere på borgeren.” - Arbejds-
markedskonsulent*

Arbejdsmarkedskonsulenternes ønsker til indsatsen

Arbejdsmarkedskonsulenterne er overordnet meget glade for indsatsen, men har også enkelte forslag til forbedringer.

Arbejdsmarkedskonsulenterne finder overordnet, at indsatsen især fungerer godt for en bestemt gruppe af unge, som har et drive til at få det bedre, mens der også er en gruppe af lidt mere udfordrede unge med f.eks. ”tunge” psykiatriske diagnoser, som kunne have gavn af længere forløb og videre rammer. En arbejdsmarkedskonsulent taler bl.a. om, at der er sket en udvikling i deres syn på forsøget, således at de i starten havde en forventning om at forsøget skulle bruges til at placere unge med store udfordringer og som var i gang med et behandlingsforløb eller lign. og ville kunne arbejde med dette og højt sandsynligt kommer videre i løbet af de tilbudte 6 måneder. Arbejdsmarkedskonsulenten omtaler dog, at denne forventning er blevet lidt ”mudret” af, at en del borgere har haft gavn af 6 måneders ro uden at det nødvendigvis har været nok til at hjælpe dem videre og tættere på beskæftigelse eller uddannelse.

*”Det er også lidt mudret fordi, at det lå i kortene at efter et halvt år, skulle de være klar til hvad som helst, og det er urealistiske rammer. Dem, der er dårligst, skal vi ikke have denne forventning til, så der har ikke været en fælles forståelse for, hvad det egentlig er. Jeg ønsker, at man har den tilgang, at man forstår, at for de svære er en større tidsramme nødvendig.
- Arbejdsmarkedskonsulent*

Arbejdsmarkedskonsulenterne understreger dog netop, at det især er de eksterne aktørers skøn, som de ønsker, skal fylde mere i tilrettelæggelsen af indsatsen, da arbejdsmarkedskonsulenterne selv oftest ikke har den nødvendige viden om f.eks. psykiatri:

”Jeg tænker f.eks., at hvis vi har en skizofren, hvor det ville give god mening at vedkommende kom i Det Forpligtende Samarbejde, så skulle tilbagemeldinger fra psykiatrien styre forløbet. Hvis erfaringerne viser, at det ikke virker, så skal vi lytte til de andres synspunkt. Vi leger for meget eksperter på noget, vi ikke ved noget om.” - Arbejdsmarkedskonsulent

Et sidste relevant kritikpunkt fra arbejdsmarkedskonsulenterne til indsatsen er, at arbejdsmarkedskonsulenterne i det gennemførte interview enigt tilkendegav, at de ikke oplevede udfyldningen af progressionsskemaet ved hvert møde som meningsfuldt i alle tilfælde. De tilkendegav, at de ikke oplever, at progressionsmålingen fungerer for alle deres forløb og ofte virker påklistret og vanskeligt for de unge at svare præcist på.

5. Virkninger af forsøget

I dette afsnit opsamles først evalueringens resultater i forhold til virkningen af Det Forpligtende Samarbejde. Denne opsamling sker ved at besvare de fire evalueringsspørgsmål til forsøgets virkning, der er opstillet i evalueringsnotatet for forsøget.

Evalueringsområde 1-3:

- 1 Flere unge bliver i stand til at gennemføre et ordinært forløb ifølge Lov om Aktiv Beskæftigelse (LAB)**
- 2 Flere unge vil være kortere tid på uddannelseshjælp**
- 3 De unge opnår bedre forudsætninger for at kunne påbegynde og gennemføre en uddannelse eller fastholde beskæftigelse**

Det er vanskeligt på baggrund af evalueringen at vurdere, hvorvidt markant flere unge bliver i stand til at gennemføre et ordinært beskæftigelsesforløb eller er kortere på uddannelseshjælp, da det ville kræve, at man fulgte de unge fra Det Forpligtende Samarbejde over længere tid, efter de har afsluttet deres forløb. Dog beretter både arbejdsmarkedskonsulenter og eksterne samarbejdspartnere alle om tilfælde, hvor det er lykkedes borgere at gennemføre et ordinært beskæftigelsesforløb eller begynde på en uddannelse efter at have været i indsatsen.

*”Jeg har én, hvor jeg fra starten tænkte, at han aldrig får arbejde eller noget som helst. Han har bare et temperament og et sind, der gør det svært. Han er i arbejde nu – alle hverdage. De der fællesmøder gav ham ro, og de gjorde, at han fik mulighed for at styre forløbet.
– Ekstern samarbejdspartner*

På samme måde beretter flere af de interviewede unge også, at de nu har lyst til et fulltidsarbejde og planlægger uddannelse.

”Jeg føler, at forløbet har gjort mig mere klar til at starte på en IT-uddannelse” – Ung

*”Jeg har nydt rigtigt godt af det her forløb. Inden da var der næsten snak om, at jeg skulle være førtidspensionist, og det er jeg slet ikke i dag.”
– Ung*

”Jeg har stille og roligt fået bygget mig selv op, og nu er jeg i arbejde. Det er jeg glad for.” – Ung

Begge parter beretter dog også om mange unge, som ikke på baggrund af forløbet er klar til at komme i et ordinært beskæftigelsesforløb:

“Der er en årsag til, at de er her i første omgang, kan man sige, så de er ikke som almindelige unge, og det er ikke forventeligt, at de kan komme ud i 37 timers job. Det bliver rigtig svært for mange at komme i et ordinært forløb, men de er tættere på at kunne komme i gang med et flexjob eller lignende.” – Ekstern samarbejdspartner

“Jeg har nogle eksempler på, at nogen har været i Det Forpligtende Samarbejde i et halvt år, og så har jeg sagt til dem, at vi skal finde et nyt tilbud og det har gjort at borgeren har “taget sig sammen”. At de har fået et venligt puf efter at have haft den fornødne ro. På den anden side har nogen været der et halvt år og forsøger noget andet på papiret, men det lykkes ikke.” – Arbejdsmarkedskonsulent

Både arbejdskonsulenterne og de eksterne samarbejdspartnere påpeger dog, at indsatsen også har anden berettigelse end den rent officielle, som pusterum og forløb, der kan “modvirke forværring” hos borgeren i en periode. Dermed er der også en del unge, som både arbejdsmarkedskonsulenter og eksterne samarbejdspartnere oplever har haft gavn af indsatsen, selvom de ikke er kommet direkte nærmere beskæftigelse eller uddannelse.

“Jeg havde en ung kvinde, som har fået hjælp af familieafdelingen, hvor vi havde et tæt samarbejde. Når jeg kigger på den tilbagemelding om, hvor meget det har betydet, ift. at få hendes liv til at fungere med børnene, og at hun er blevet clean, så skal vi ikke glemme den dimension, selv om vi ikke har fået dem i job.” – Arbejdsmarkedskonsulent

“Jeg havde en ung, hvor jobcentret var blevet ved med at presse ham, og hans situation var forværret yderligere. Hvis ikke jeg havde lavet Det Forpligtende Samarbejde, så havde det været endnu værre. Så det er berettiget det her projekt.” – Arbejdsmarkedskonsulent

*“Det Forpligtende Samarbejde var jo ikke tiltænkt som en friholdelsesperiode, men som progression, men der er også behov for friholdelsesdelen”
- Arbejdsmarkedskonsulent*

Evalueringsområde 4: De unge oplever en øget motivation ved at indgå i et forpligtende samarbejde?

Både arbejdsmarkedskonsulenter, eksterne samarbejdspartnere og ikke mindst de unge selv oplever i høj grad indsatsen som meningsfuld, fordi den bidrager med øget motivation for at de unge kan arbejde med deres udfordringer og tænke mere langsigtet i forhold til uddannelse og job:

“Vi har kunnet hjælpe dem meget mere effektivt, end vi plejer at kunne, fordi de har været mere til stede.” – Ekstern samarbejdspartner

“Overordnet får de den der ro. Det gør, at det bliver lettere at samarbejde med dem. De får overskud til at tænke i andre baner og løfte blikket og se lidt længere frem. De bliver lidt mere langsigtede. De er lidt i forsvarsposition ellers, og de tænker typisk sådan: “hvad kommer der nu fra jobcenteret?” Mødeindkaldelser og den slags fra jobcenteret stresser dem enormt meget.” – Ekstern samarbejdspartner

Derudover oplever både eksterne aktører og unge også, at indsatsen virker godt, fordi den inddrager de unge på en måde, så de oplever at blive lyttet til og taget alvorligt på egne præmisser:

“De unge oplever pludselig, at der er nogle der lytter og tager dem alvorligt. De ser os pludselig som medspillere.” – Ekstern samarbejdspartner

*“Det har gjort en forskel for dem, hvor de er i gang med deres 18. forløb, og hvor de aldrig er kommet nogle vegne. Der fungerer det meget bedre, når vi alle sammen sætter os ned sammen på én gang.”
– Ekstern samarbejdspartner*

“Hvis ikke jeg havde været en del af forsøget, var jeg fortsat i samme ring med at blive skubbet ud i en praktik, jeg ikke kunne overskue, og så var jeg ikke dukket op, og så havde de trukket mig i penge. Det her var en god måde at få brudt den onde cirkel på.” – Ung

“Jeg tror, det er det, folk har brug for. De har brug for at blive sat på pause. Jeg synes, at det var fantastisk” – Ung

“Min sagsbehandler præsenterede mig for det her, hvor man fik lov til at blive sat lidt på pause. Det lød virkelig fedt. Der er mange ligesom mig, hvor der er en lang proces. At der er nogen, der står og prikker en på skulderen og siger “hey, du skal også have et job”, hjælper ikke.” – Ung

“Og nu har jeg det så meget bedre. Jeg tager mindre medicin end tidligere. Så det er positivt. De siger, at i fremtiden der er det muligt, at jeg kan klare mig uden medicin. Så der er klart noget at se frem til.” – Ung

Både arbejdsmarkedskonsulenterne, de eksterne samarbejdspartnere og de unge oplever således, at Det Forpligtende Samarbejde gør en forskel, fordi indsatsen motiverer og inddrager de unge mere, end hvad de unge ellers har oplevet i regi af jobcentret.

I de løbende progressionsskemaer, udfyldt af de unge og arbejdsmarkedskonsulenterne ses det ligeledes, at de unge vurderer sig selv mere positivt i forhold til at starte på en uddannelse eller få et job, jo længere de er kommet i forløbet. Der er dog et forholdsvis stort frafald i progressionsmålingerne, som gør, at man desværre ikke entydigt kan konkludere noget med sikkerhed, der er repræsentativt for alle unge i Det Forpligtende Samarbejde.

Påvirkninger fra corona-pandemien

En stor del af forsøgets sidste år har været præget af corona-pandemien og nedlukningen af samfundet i den forbindelse. Her er både arbejdsmarkedskonsulenterne, de eksterne samarbejdspartnere og de unge enige om at på trods af nedlukningen og hele situationen taget i betragtning, så har samarbejdet fungeret godt.

Alle parter er enige om, at en af de største påvirkninger fra corona-nedlukningen er manglen på den fysiske kontakt, og flere af de unge har givet udtryk for, at de savnede fysisk kontakt med deres støttepersoner. Endelig, har flere af de unge også været påvirket af frygten for, at de eller en de kender skulle få corona.

“Der er mange af mine borgere som efterlyser fysisk kontakt med støttepersoner. Og så er der nogle af dem, der går tur med visir. De er skrøbelige så man bekymrer sig, hvis ikke man har kontakten til dem. Mange af dem er glade for, at der er telefonisk kontakt. – Arbejdsmarkedskonsulent

Flere af arbejdsmarkedskonsulenterne fortæller ligeledes, at de også har oplevet, at de unge trods manglen på fysisk kontakt har været glade for, at kontakten kunne oprettholdes telefonisk i stedet:

“I forhold til os og telefonisk kontakt, så oplever jeg, at det er nemmere at få fat i dem, vi får ikke afbud. Det er nemmere at få dem i tale i telefonen. – Arbejdsmarkedskonsulent

“Alle mine møder med min sagsbehandler er enten over telefon eller fysisk, hvilket det nok havde været lige meget hvad. Så jeg føler ikke, at mit forløb har været påvirket af corona.” – Ung

Arbejdsmarkedskonsulenterne og de eksterne samarbejdspartnere fortæller desuden, at det har været meget personafhængigt, hvordan corona har påvirket de unge. For nogle unge har nedlukningen været positiv, fordi den har givet dem yderligere ro til at fokusere på deres egen udvikling. Dette gælder især de mere indadvendte unge, f.eks. unge med angst eller social fobi. Omvendt har andre unge fået det dårligere af nedlukningen, bl.a. fordi dele af deres forløb har været udskudt.

“For nogle har det med afstand været super godt, og for andre, så er de gået et par skridt tilbage, fordi psykiatrien lukkede ned også. Der gik de glip af forløb, og med støttepersonen gav det ikke det samme at ringe, som at mødes. Autisterne jubler også i forhold til, at der er afstand.”

– Arbejdsmarkedskonsulent

“Da der var corona, var der også mange projekter på kommunen, som de var nødt til at udskyde. Det betød at nogle af forløbene blev længere end nødvendigt. Jeg var i et SFT-forløb [forløb med fokus på social færdigheds-træning], hvor jeg kunne mærke, det trak meget ud pga. corona, det var lidt ærgerligt.” – Ung